

FAN, TA'LIM VA AMALIYOT INTEGRATSIYASI

ISSN: 2181-1776(E) | SJIF 2023: 6.907

Urakova Shoxida
Keldiyarovna

*Toshkent viloyati Pedagoglarni yangi metodikalarga o'rgatish milliy
markazining "Pedagogika, psixologiya va ta'lim texnologiyaari"
kafedrasi katta o'qituvchisi*

PEDAGOGLARDA IJODIY QOBILIYATLARINI RIVOJLANTIRISH

Annotatsiya: Maqolada pedagoglarda ijodiy qobiliyatlarni rivojlantirish, ijodiy, qiziqishlari hamda ehtiyojlari asosida sifatli bilim berish, ta'lim jarayonining sifat ko'rsatkichlarini oshirish omili ekanligi yoritilgan.

Tayanch tushunchalar: ijodiy qobiliyat, iqtidor, ijodiy faoliyat, innovatsiya, kreativlik darajalari.

Hozirgi zamon ta'limining bosh va asosiy vazifasi – o'quvchining intellektual darajasini, yaratuvchanligini, ijodkorligini, izlanuvchanligini takomillashtirish orqali yangi bilimlarni olish, yaratishga, ruhlantirishga qaratilmog'i kerak.

Ijodiy faoliyatning universal namoyon bo'lishi haqidagi fikrlar ko'plab tadqiqotchilarning asarlarida mavjud

L.S.Vigotskiyning fikriga ko'ra, "atrofimizdagi kundalik hayotda ijod mavjudlikning zaruriy shartidir" Lerner ijodkorlikni sifat jihatidan yangi va o'ziga xos narsalarni yaratadigan faoliyat sifatida belgilab, ijodkorlikka o'qitish erishib bo'lmaydigan muammolar echimini mustaqil izlash vositasini yaratishini va o'z-o'zini rivojlantirish va o'z-o'zini tarbiyalashni rag'batlantirish ekanligini ko'rsatadi. L.M.Popov ijodkorlikning boshlanishini tirik materiyaning aks ettirish qobiliyatidan ko'radi. Inson ko'p o'lchovli, ko'p ob'ektli dunyo va uning ichki dunyosini aks ettirish va o'zaro aks ettirish jarayonida mustaqil ravishda faol ishtirok etadi. Faylasuf S.S. Goldentricht, ijodning mohiyati insonga dushmanlik qiladigan faoliyat bilan mos kelmaydi. U ijodkorlikni inson faoliyatining o'ziga xos turi sifatida tahlil qilishda u "progressivlik" belgisiga e'tibor qaratadi va "ijodiy harakatning mohiyati bu yaratilish, inson va jamiyat rivojiga hissa qo'shadigan yangi progressivning tug'ilishi" ekanligini

ta'kidlaydi. Haqiqiy ijod inson shaxsiyatining rivojlanishiga, insoniyat madaniyati rivojiga olib kelishi shart.

Jamoda ijodiy muhit yaratish har bir pedagogning individual xususiyatlari, imkoniyatlari va qobiliyatlarini yaxshi bilishni talab qiladi. Tadqiqotlar shuni ko'rsatadiki, pedagogning ijodiy qobiliyatini rivojlantirishda asosiy rolning uning kasbiy faoliyati va o'zini takomillashtirish istagi egallaydi. Qobiliyatlarning rivojlanishi har bir pedagog egallashi kerak bo'lgan pedagogik mahorat va qobiliyatlarga bevosita bog'liqdir.

Bularning barchasi inson tasavvuri, tafakkuri mahsuli. Innovatsiyalar kundalik turmushimizda qulayliklar yaratadi, og'irimizni yengil, uzog'imizni yaqin qiladi. Shu tarzda kreativlik taraqqiyotning ajralmas bo'lagiga aylangan. Barcha sohada ijodiy fikrlovchi mutaxassislariga talab katta. Dunyoga mashhur dasturiy mahsulotlar, mobil telefonlar ishlab chiqaruvchi kompaniyalar mutaxassislaridan har kuni yangi g'oya so'raladi. Mehnat bozorida kreativ fikrlovchi mutaxassislariga talab oshib borayotgan ekan, ta'lim jarayonida ta'lim oluvchilarning noodatiy fikrlash qobiliyatini shakllantirish, rivojlantirish dolzarb vazifa hisoblanadi.

Ijod – ijtimoiy sub'ektning yangiligi, ahamiyati va foydaliligi jamiyat yoki muayyan guruh tomonidan tan olingan faoliyati yoki faoliyati natijasi

Pedagogning ijodkorlik sifatleri. Pedagog o'z-o'zidan ijodkor bo'lib qolmaydi. Uning ijodkorlik qobiliyati ma'lum vaqt ichida izchil o'qib-o'rganish, o'z ustida ishlash orqali shakllantiriladi va u asta-sekin takomillashib, rivojlanib boradi. Har qanday mutaxassisda bo'lgani kabi bo'lajak pedagoglarning kreativlik qobiliyatiga ega bo'lishlari uchun talabalik yillarida poydevor qo'yiladi va kasbiy faoliyatni tashkil etishda izchil rivojlantirib boriladi. Bunda pedagogning o'zini o'zi ijodiy faoliyatga yo'naltirishi va bu faoliyatni samarali tashkil eta olishi muhim ahamiyatga ega. Pedagog ijodiy faoliyatni tashkil etishda muammoli masalalarni yechish, muammoli vaziyatlarni tahlil qilish, shuningdek, pedagogik xarakterdagi ijod mahsulotlarini yaratishga alohida e'tibor qaratishi zarur. Ijodkorlik–muayyan yangilikning ahamiyati va foydali ekanligini belgilovchi shaxs faoliyati va uning natijasi. Ijodkor shaxs–ijodiy jarayonni muvaffaqiyatli amalga oshira oladigan hamda aniq ijodiy natija (mahsulot)larga ega shaxs. Kreativ shaxs–jarayon yoki natija sifatida ijodkorlikni namoyon etuvchi, masalalarni yechishga nostandart usullar bilan yondasha olishga moyil, o'ziga xos harakatlarni tashkil etish, yangiliklarni ilgari surishga, ijodiy mahsulotlarni yaratishga layoqatli va tayyor shaxs Ijod –ijtimoiy sub'ektning yangiligi, ahamiyati va foydaliligi jamiyat yoki muayyan guruh tomonidan tan olingan faoliyati yoki faoliyati natijasi Ijodkor pedagog rivojlantiruvchi kategoriya sifatida inson tafakkuri, ma'naviyatining ajralmas qismi hisoblanadi, u shaxs ega bo'lgan bilimlarning ko'pqirrali ekanligida emas, balki yangi g'oyalarga intilish, o'rnatilgan stereotiplarni isloh qilish va o'zgartirishda, hayotiy muammolarni yechish jarayonida kutilmagan va noodatiy qarorlar chiqarishda namoyon bo'ladi. Ya'ni, berilgan bilimlarni takrorlash orqali kreativlikka erishib bo'lmaydi, ijodiy fikrlash jarayonida yangi fikr, yangi g'oyaning paydo bo'lishi asosiy shartdir

Biz yashayotgan olam kundan –kunga tanib bolmas darajada o'zgaryapti, rivojlanib borayapti. Har bir sohada kun talabiga mos holda ish yuritish talab

etilmoqda. Shu jumladan o'sib kelayotgan avlod bilan ishlaydigan o'qituvchilarga ham ko'plab talablar va mas'uliyat yuklanmoqda. O'qituvchi zamonaviy o'quvchilar nima bilan yashayotganini tushinishi hamda ularga mos holda bo'lishi darkor.

Kreativ ijodkorlikda pedagog ijtimoiy ahamiyatga ega bo'lgan yangi nazariyalarni yaratadi, o'z fikrlari va takliflari bilan chiqadi, mohir va tajribali, layoqatli o'qituvchilargina bunga erishishi mumkin.

Qobiliyat o'qituvchining individual imkoniyatlarini xarakterlaydi. Bir xil sharoitda qobiliyatli o'qituvchilar o'z faoliyatlarida ham qobiliyati past kishilarga qaraganda ko'proq yutuqlarga erishadilar.

Qobiliyat shaxsning ham umumiy, ham maxsus rivojlanishida tezroq siljib borishini, uning ijrochilik va ijodkorlik faoliyatlarida eng yuqori natijalarga erishishini ta'minlaydi. Qobiliyatli kishi mutaxassislikni tez egallay oladi va yuqori mahoratga erishadi hamda ishlab chiqarish, fan yoki madaniyatga yangilik kiritadi.

Qobiliyatga yaqinroq turadigan tushunchalar ko'nikma va malakalardir. Ko'nikmalar – o'qituvchining kasbiy faoliyati jarayonida hosil qilingan tajriba va bilimlar asosida bajariladigan ishning mukammal usulidir. Malakalar – o'qituvchining ongli faoliyatni bajarishi jarayonida hosil qilingan kasbiy intellektual faoliyatning avtomatlashgan komponentlari yig'indisidir.

Ular o'qituvchining kasbiy faoliyati mexanizmining asosini tashkil qiluvchi jarayonlardir, ular qobiliyat bilan birgalikda pedagogik mahoratga erishishni ta'minlaydilarki, buning natijasida rahbarkasbiy faoliyatida ulkan yutuqlarni qo'lga kiritadi. Qobiliyatli, ammo noshud rahbarko'p narsaga erisha olmaydi. Qobiliyat ko'nikma va malakalarda ro'yobga chiqadi.

Pedagogning kasbiy faoliyati va uning ijodkorlikgi muhim ahamiyatga ega. Har bir pedagog o'zining ijodiy fikrlashi va faoliyati oraqali bolalarning rivojlanishiga ma'lum darajada o'z hissasini qo'shadi. Shunday qilib ijodkorlik tarbiyachining muhim sifatlaridan biridir. Har bir darsga kirishdan oldin tarbiyachi ma'lum darajada ijodiy izlanishlar olib borishi uning kasbiy faoliyatini muvaffaqiyatini ta'minlab beradi.

Maktab o'quvchilarining ijodiy faoliyatini muvaffaqiyatli faollashtirish uchun o'qituvchi o'z ishining samaradorligi va unumdorligini ko'rish kerak. Buning uchun har bir bolaning ijodiy faoliyatining namoyon bo'lish dinamikasini kuzatish kerak. Maktab o'quvchisi faoliyatidagi, shuningdek, etuk shaxs faoliyatidagi ijodkorlik va ko'payish elementlarining o'zaro ta'sirini ikkita xarakterli xususiyatga ko'ra ajratish kerak:

faoliyat natijasi (mahsuloti) bo'yicha;

davom etishi (jarayon) bo'yicha.

Ko'rinib turibdiki, o'quv faoliyatida o'quvchilar ijodiyotining elementlari, eng avvalo, uning borishining o'ziga xos xususiyatlarida, ya'ni muammoni ko'rish, bo'lmaganda aniq amaliy va o'quv muammolarini hal qilishning yangi usullarini topish qobiliyatida namoyon bo'ladi. - standart vaziyatlar.

Shunday qilib, ijodiy faoliyat o'qituvchilarning xayrixoh baholari va original bayonotlarni rag'batlantirish bilan qulay muhitda faollashadi, degan xulosaga kelishimiz mumkin. O'quvchilarni fikrlashga, o'quv dasturining bir xil savollariga turli

xil javoblar izlashga undaydigan ochiq savollar muhim rol o'ynaydi. O'quvchilarning o'zlari ham shunday savollar berib, ularga javob berishga ruxsat berilsa, yanada yaxshi bo'ladi.

Ijodiy faoliyat ijodiy qobiliyatlarni rivojlantirishga, intellektual darajani oshirishga yordam beradi.

Shunday qilib, ijodkorlik deganda biz ijodiy faoliyatni muvaffaqiyatli amalga oshirish uchun zarur bo'lgan shaxsning xususiyatlari va fazilatlari yig'indisini tushunamiz, bu jarayonda ob'ektlar, hodisalar, vizual, hissiy va aqliy tasvirlarni o'zgartirish, biror narsani kashf qilish imkonini beradi. o'zi uchun yangi, original, nostandart echimlarni izlash va qilish.

Xulosa o'rnida pedagogninglarining kasbiy faoliyati va uning ijodkorlikgi muhim ahamiyatga ega. Har bir pedagog o'zining ijodiy fikrlashi va faoliyati oraqali o'quvchilarning rivojlanishiga ma'lum darajada o'z hissasini qo'shadi. Shunday qilib ijodkorlik pedagogning muhim sifatlaridan biridir. Har bir darsga kirishdan oldin pedagog ma'lum darajada ijodiy izlanishlar olib borishi uning kasbiy faoliyatini muvaffaqiyatini ta'minlab beradi.

Adabiyotlar

1. Drapeau Patti. Sparking student creativity (practical ways to promote innovative thinking and problem solving). – Alexandria – Virginia, USA: ASCD, 2014.

2. Muslimov N.A., Usmonboyev M.H., Sayfurov D.M., Turayev A.B., Pedagogik kompetentlik va kreativlik asoslari T.: 2015

3. Qurbonov N.YA. Ijodkorlik kompetentligini maktab o'qituvchisida texnologik yondashuv asosida takomillashtirish // "Fanlarni o'qitishda innovatsion yondashuvlar" mavzusidagi respublika ilmiy-amaliy konferentsiyasi materiallari. – Jizzax, 2019. –B. 127-129.